

Sygn. akt VIII Gz 263/17

POSTANOWIENIE

Dnia 26 czerwca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VIII Wydział Gospodarczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Anna Górnik

po rozpoznaniu w dniu 26 czerwca 2017 r. w Szczecinie na posiedzeniu niejawnym sprawy

z powództwa S. G.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K. o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanej na postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w

S. w S. z dnia 17 maja 2017r., sygn. akt X GC 1125/16

postanawia:

oddalić zażalenie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy oddalił wniosek pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. w przedmiocie zwolnienia od obowiązku ponoszenia kosztów postępowania apelacyjnego w całości. W uzasadnieniu wskazano, iż w uzasadnieniu złożonego wniosku pozwana podniosła, że znajduje się w trudnej sytuacji majątkowej.

Sąd wskazał, iż zgodnie z treścią art. 103 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398) sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli **wykażała**, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie. Wynikające z przepisu sformułowanie - jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie - należy rozumieć jako obowiązek wykazania **trwałej niemożności** uzyskania środków na uiszczenie kosztów sądowych (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 28 stycznia 2009r., I ACz 3/09, Lex nr 516573). Rozpoznanie wniosku o zwolnienie od kosztów wymaga każdorazowej oceny aktualnych możliwości finansowych strony z perspektywy kosztów, które jest ona zobowiązana ponieść.

Tymczasem pozwana, nie uzasadniła w żaden sposób złożonego wniosku, a zatem nie wykazała braku wolnych środków finansowych na pokrycie niezbędnych kosztów sądowych.

Spółka nie złożyła bowiem jakichkolwiek dokumentów (księgowych czy podatkowych), pozwalających na uznanie, że obecnie jej sytuacja finansowa nie pozwala na ponoszenie kosztów sądowych, w tym opłaty sądowej od wniesionej apelacji. Skoro zatem wniosek pozwanej nie został potwierdzony jakąkolwiek dokumentacją podatkową (zeznanie CIT-8, VAT-7 lub inne) czy księgową (bilans czy rachunek zysków i strat), a zatem brak było podstaw do zastosowania, przewidzianego w art. 103 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, dobrodziejstwa zwolnienia od obowiązku uiszczenia należnych opłat sądowych.

Sąd I instancji zaznaczył, iż przepis art. 103 ustawy o kosztach nie wskazuje sposobu wykazania przez osobę prawną podstaw, na których winna ona opierać swój wniosek w przedmiocie zwolnienia. Jest to wynikiem przyjęcia, że rodzaj dowodów zależy od rodzaju i charakteru osoby prawnej ubiegającej się o zwolnienie oraz konkretnej sytuacji danej osoby prawnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 08 listopada 1976 r., I CZ 96/70, OSP 1977, Nr 10, poz.

165). Ponadto zgodnie z linią orzecniczą, prezentowaną przez Sąd Najwyższy, osoba prawna może wykazywać swoją sytuację majątkową (finansową i ekonomiczną) za pomocą wszelkich środków dowodowych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 08 listopada 1976 r., I CZ 96/76, OSPiKA 1977, Nr 10, poz. 165).

Ograniczenie się przez pozwaną wyłącznie do wskazania, że obecnie znajduje się w trudnej sytuacji majątkowej, nie mogło stanowić podstawy ustaleń faktycznych, przemawiających za zwolnieniem od kosztów sądowych. Brak aktywności dowodowej przemawia na niekorzyść strony wnioskującej o zwolnienie od kosztów sądowych, ponieważ uniemożliwia sprawdzenie wiarygodności twierdzeń zawartych w oświadczeniu. Sankcją za niedopełnienie obowiązków w zakresie wykazania swoich możliwości płatniczych jest negatywne rozpatrzenie złożonego wniosku.

Dokonując wykładni przywołanego przepisu art. 103 ustawy, jak i przepisu art. 109 § 1 ustawy Sąd stwierdził, iż obowiązek wykazania braku dostatecznych środków na koszty sądowe ustawodawca nałożył na osobę prawną, która z takiego zwolnienia zamierza skorzystać. W związku z powyższym, referendarz sądowy nie ma obowiązku zarządzenia stosownego dochodzenia w sytuacji, gdy wnioskodawca w sposób dostateczny - w ocenie referendarza sądowego - nie wykaże swojego stanu majątkowego. Ocena sytuacji finansowej osoby prawnej opiera się więc jedynie o dokumenty dostarczone przez wnioskodawcę, bez obowiązku po stronie referendarza sądowego do wzywania strony o przedłożenie dodatkowej dokumentacji na potwierdzenie okoliczności wskazanych we wniosku.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył pozwany zarzucając naruszenie:

- art. 227 w zw. z art. 233§1 kpc poprzez niewłaściwe zastosowanie sprowadzające się do braku analizy sytuacji materialnej pozwanego, a w konsekwencji błędne wskazanie, że pozwany nie spełnia przesłanek dla możliwości zwolnienia od kosztów sądowych w całości,
- art. 228 § 2 kpc poprzez niewłaściwe zastosowanie sprowadzające się do nieuwzględnienia przy ocenie możliwości finansowych pozwanej faktów znanych Sadowi z urzędu,

W konsekwencji powyższych naruszenia art. 109 w zw. z art. 103 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez nieprzeprowadzenie dochodzenia w przypadku powzięcia przez Sąd I instancji wątpliwości co do stanu majątkowego pozwanej, co doprowadziło do błędnej odmowy zwolnienia od kosztów pomimo, iż pozwana nie ma dostatecznych środków pieniężnych na uiszczenie kosztów sądowych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje;

Zażalenie okazało się niezasadne.

Zgodnie z treścią art. 103 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398) sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie.

Brzmienie powołanego przepisu wskazuje, iż w celu uzyskania zwolnienia od kosztów sądowych osoba prawna musi udowodnić, iż nie ma dostatecznych środków na pokrycie kosztów sądowych. Należy przez to rozumieć, iż nie wystarczy złożenie przez organ takiej osoby odpowiedniego oświadczenia o braku takich środków, ale konieczne jest udowodnienie tej okoliczności.

Osoba prawna może wykazywać, iż nie posiada dostatecznych środków na uiszczenie kosztów sądowych wszelkimi dostępnymi dowodami, w szczególności dowodami z dokumentów. Nie przedstawienie dowodów, wykazujących brak środków na pokrycie kosztów sądowych stanowi podstawę oddalenia wniosku jako nieudowodnionego (por. K. Gonera, Komentarz do ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wydanie 1, rok 2006, komentarz do art. 103, s. 372 - 375).

Aby móc skutecznie skorzystać z dobrodziejstwa zwolnienia od kosztów postępowania sądowego pozwana winna przedstawić Sądowi fakty, świadczące o zasadności złożonego przez nią wniosku oraz udowodnić te fakty w stopniu pozwalającym na przyznanie zwolnienia. Obowiązek udowodnienia faktu braku dostatecznych środków na pokrycie kosztów sądowych, spoczywa na stronie.

W ocenie Sądu pozwana, nie wykazała braku środków finansowych na pokrycie kosztów sądowych związanych.

Nieprzedłożenie przez powódkę jakichkolwiek dokumentów księgowych czy podatkowych, spowodował, iż brak było jakichkolwiek danych, dotyczących tego, czy i jakie dochody pozwana spółka osiągnęła i w jaki sposób rozdysponowała uzyskanym przychodem. Pozwana nie podała też danych dotyczących sposobu obracania środkami finansowymi, zgromadzonymi w kasie i na rachunkach bankowych. Wniosek pozwanej, z wysoce ogólnikowym określeniem, że nie może ponieść kosztów sądowych, nie może być potraktowany jako „wykazanie”, o którym mowa w cytowanym wyżej przepisie. Słusznie więc Sąd I instancji uznał, iż pozwana nie spełniła przesłanek do zwolnienia od kosztów sądowych.

Należy ponadto wskazać, iż z treści przepisu art. 103 ustawy o kosztach wynika wprost, że to na stronie ubiegającej się o przyznanie zwolnienia od obowiązku ponoszenia kosztów postępowania sądowego, spoczywa ciężar wykazania zasadności złożonego wniosku, zaś przewidziana w art. 109 tejże ustawy możliwość zarządzenia przez Sąd dochodzenia celem ustalenia rzeczywistego stanu majątkowego wnioskodawcy ma charakter fakultatywny, albowiem przepis ten jedynie przewiduje możliwość wszczęcia takiego dochodzenia w sytuacji, gdy na podstawie okoliczności sprawy lub oświadczeń strony przeciwnej Sąd powziął wątpliwości co do rzeczywistego stanu majątkowego strony wnioskującej o przyznanie zwolnienia. Natomiast w sytuacji, gdy brak jest jakichkolwiek informacji o aktualnej sytuacji finansowej pozwanej spółki nie można mówić o wątpliwościach co do niej. Dochodzenie sądowe nie może bowiem zastąpić dowodu, którego prawidłowego przeprowadzenia wymaga przepis art. 103 ustawy o kosztach (por. orzec. Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1935 r., C.II. (...), (...) 1936, Nr 2, str. 216, z dnia 25 stycznia 1937 r., C.II. (...), (...) 1937, nr 2, str. 170, z dnia 19 sierpnia 1937 r., C.II. 430/37, (...) 1937, nr 4, poz. 345). Należy także wyraźnie zaznaczyć, iż również w treści zażalenia pozwana nie wskazuje na jakiegokolwiek okoliczności dotyczące jej sytuacji majątkowej. Nie wskazuje nadto, jakie okoliczności miałyby być Sądowi znane z urzędu i skąd Sąd miał czerpać tę wiedzę.

Uwzględniając powyższe rozważania, a przede wszystkim fakt, iż pozwana nie uzasadniła złożonego wniosku w sposób pozwalający na dokonanie oceny jej sytuacji majątkowej, a jedynie oświadczyła o braku środków na pokrycie kosztów sądowych, Sąd prawidłowo uznał, że oświadczenie, złożone przez pozwaną nie może stanowić dostatecznej podstawy do uwzględnienia wniosku o zwolnienie pozwanej od ponoszenia kosztów sądowych. Ni daje nadto podstaw do wszczęcia dochodzenia albowiem brak jest danych, które mogłyby podlegać w takim dochodzeniu weryfikacji. Tym samym orzeczenie Sądu I instancji jest prawidłowe.

Konsekwencją poczynionych rozważań i oceny, że zażalenie jest bezzasadne, na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 385 k.p.c. orzeczono o jego oddaleniu.